

Osvaldo Cariola
Vedrørende kapitalismens delirerende natur¹
7.-8. maj 2020

Tout ordre, tout discours, qui s'apparente du
capitalisme laisse de côté ce que nous appelle-
rons simplement les choses de l'amour.

Jacques Lacan
6. januar 1970

Man har fra første færd bemærket kapitalismens såkaldte 'resiliens' — dens åbenlyse evne til at komme ovenpå igen efter de kriser der har skanderet dens levetid. Man er dog efterhånden blevet klar over, at snarere end at være en modstandskraft som den dermed udviste, har der gang på gang været tale om en *fuite en avant*, 'en flugt fremad' som man så præcist siger det på fransk, væk fra problemerne. Kapitalismen har hver gang løst sine strukturelle blindgyder ved at inddrage flere og flere befolkninger, territorier samt livløse eller levende arter under sit regime, for på den måde at få sit sigte til at lykkes: frembringelsen af flere og flere konsumgenstande.

Sådan har den klaret sig indtil den næste krise trådte til. Kriserne er til gengæld kommet igen oftere og oftere, for nu på det sidste (siden 2008, hvis ikke før) at udgøre en regulær kronisk tilstand.

Paradoksalt nok har krisen altid bestået i et overskud af værdi, og dvs. i umuligheden af at geninvestere dette overskud. Indtil videre har løsningerne på problemerne bestået i enten en massiv destruktion af ejendom (ved hjælp af krig, f.eks., men denne løsning i form af verdenskrige er reelt ikke længere gangbar, da ødelæggelsespotentialet nu truer selve kloden) eller ved at introducere nye teknologier (hvilket vi jo har set gang på gang, sidst med den digitale revolution), eller ved at underlægge dele af verden som endnu ikke (eller på utilstrækkelig vis) er integreret i pengenes civilisation².

Den såkaldte neoliberalisme har (indtil nu?) været sidste etape i denne proces. Dens særkende består i 1) finanskapitalens absolutte hegemoni, 2) konstruktionen af et verdensomspændende monolitisk og anonymt imperiale system, og 3) en søgen efter at placere sig uden for staternes og befolkningernes kontrol ud fra en vrangforestilling om 'det frie marked' (det er hvad vi kalder "globaliseringen").

Projektet understøttes af multinationale foretagender, og har som eneste formål at maksimere en kapitalisering, som imidlertid hele tiden unddrager sig, eftersom dens iværksættelse lige præcis destruerer det, der reelt er værdiskabende, nemlig arbejdskraften. Paradokset er her, at jo mere effektiviseringen vinder indpas jo flere arbejdspladser går der tabt, med det resultat at værdiforøgelsen går tilsvarende ned og må kompenseres med en stigning i produktionsmængden som blot forværrer situationen på den front og skaber andre problemer sideløbende (forurening, etc.).

Derfor er neoliberalismen gået til angreb på de områder, der endnu kan give den et udbytte: enklaverne for såkaldt passiv kapital – enten det civile samfund som er blevet bygget op i kraft

¹ Argument til den 33. sæson (arbejdsåret 2020-2021) i seminaret *L'engagement de la psychanalyse*, som finder sted en fredag om måneden og holdes i hævd af et samarbejde mellem René Lew, Marc Saint-Paul og undertegnede. Jeg gengiver her den oprindelige franske tekst i (traditionen tro) en udvidet dansk version. (31. maj 2020 for den danske).

² Historisk har det været en kombination af alle disse udveje der gang på gang er blevet anvendt.

af befolkningsgruppers kampe (uddannelse, sundhed, sociale rettigheder, etc.), eller også bologispekulationen og deslige — for ikke at tale om den omfattende økologiske rovjagt som i dag praktiseres, der betragter miljøet alene som et råstof at udnytte. Heraf forringelsen af de sociale goder i nødvendighedens navn, investeringsspekulation i pyramidespil-lignende konstruktioner og en accelereret udnyttelse af naturen og miljøet (ekstensivt landbrug, ekstraktionisme, hyperindustrialisering).

I dag står vi i den situation, at alle disse muligheder for kapitalisering helt og holdent er brugt op. Så med mindre man giver sig i kast med nogle af de delirerende projekter som aktuelt bringes på bane (såsom erobringen af Mars, løsninger à la *end-of-pipe* eller *Climate engineering* og andre af samme slags), ser det ud som om kapitalismens begravelsesklokke er begyndt at ringe, for der findes simpelthen ikke yderligere ekspansionsmuligheder.

Vi befinder os i et uhyre usikkert historisk moment. Men netop det forhold gør det muligt for os at studere strukturen af de fænomener vi nu står midt i. For hvad 80erne præsenterede for os som kapitalismens uafvendelige sejr, viste sig allerede henimod århundredeskiftet som en irreversibel økonomisk og social destruktion. Det såkaldte « verdensmarked » kunne simpelthen ikke holde hvad det havde lovet, som følge af den selvsamme industrielle revolution, der frembragte det. Digitaliseringen har uden tvivl bidraget grundigt til overgangen fra *l'économie-monde* (Braudel) til *World-system* (Wallenstein), men ikke uden den medfølgende massive destruktion af arbejdspladser og det vil sige af den egentlige kraft, som producerer reel værdi. Dertil kommer adskillelsen af kapitalmarkedet fra den reelle økonomi og pengenes uafladelige manglende substans. Allesammen forhold som har gjort at i de sidste 30 til 40 år er værdien blevet rent og skært fiktiv.

Vi må gøre os klart, at på bunden af den hidtil uhørte kombination af 1) en sanitær krise, 2) en økologisk katastrofe, 3) et økonomisk sammenbrud og 4) opløsningen af det digitale fiksfakseri som vi lige nu er underlagt, finder man akkurat bruddet på en fiktion som man med rette kan kalde delirerende, thi dens sammenbrud viser hvad det altid har handlet om: en sygelig rationalisering (*une rationalisation morbide*, som man sagde i klassisk fransk psykiatri).

For at begribe de subjektive følger af sådan et kollaps må vi skridt for skridt studere hvert af de her nævnte punkter. Thi det er selvfølgelig den grundstruktur der forener dem alle sammen der har vores interesse.

*

Sådanne forhold angår i høj grad os, analytikere, fordi sammenstyrtningen af den omtalte fikcionalitet fører os straks til Freuds *proton pseudos* i « Udkast til en videnskabelig psykologi » og alt, hvad heraf følger. For hvad er i grunden 'værdien', og hvilken mening, hvilken betydning skal vi give dens virkelighed? I hvilket omfang kan vi blive ved med at skelne mellem "brugs-værdi" og "bytteværdi" som-sådan, når værdien i sig selv viser sig som den ypperste fetichgenstand overhovedet (jf. diskussionen derom som *Wertkritikken* rejser).

Men i grunden, og hinsides spørgsmålet om de mulige forbindelseslinjer der måtte være mellem *Merværdien* og *Mernydelsen* (jeg mener: deres mulighedsbetingelse), står vi over for en væsentlig diskussion hvad angår *hypotesens status*, som for os, i vores udarbejdelser, i den grad er afgørende).

For kapitalismen og især i dens neo-liberalistiske udgave, synes at være karakteriseret af en annullering af det hypotetiske som *conditionalis irrealis*, for i stedet at promovere en spekulativ fikcionalitet³. En spekulation (her at forstå som det, den er, nemlig: en ekstensionel fiksering

³ Annullering af funktionen i *intension* sker når funktionen reduceres til den (kontingente) *ekstensionelle* værdi, den måtte få ved en given procedure. Det er altså en logisk problematik vi her står overfor. Se f.eks. F.L.G. Freges artikel "Funktion og begreb" i hans *Filosofiens, sprogets og matematikkens grundlag* (2002). Man kan

der fastlåser funktionen i et prædikat), der forhindrer hypotesen i at udføre dens fornemste opgave: at være mulighedsbetingelse for at en funktion kan komme i stand i intension.

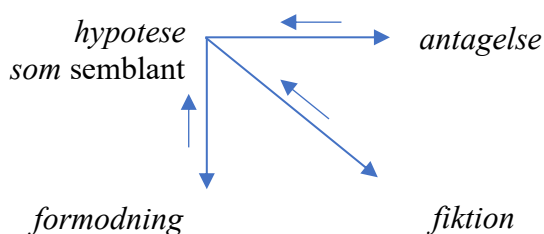
*

Den tese jeg her fremlægger til fælles undersøgelse kan bestemmes nærmere således: det specifikke ved neoliberalismen er at undergrave hypotesen i intension ved at opretholde en ekstensiv fiktion som, fordi den ikke har nogen forankring i funktionens intentionelle modus, kun kan fremstå og udfolde sig som en vrangforestilling.

Udgangspunktet for denne tese er en formodning om, at hvad Freud opdagede i og med *proton pseudos* (der sidenhen blev til komplekserne, osv.), og som Lacan studerer nærmere i forlængelse af spørgsmålet om det ubevidste ønske (som tanken om 'fantasmet' forsøger at fundere logisk), i bund og grund vedrører forskellige forsøg på i sjælelivet at tænke, hvad grammatikerne i deres undersøgelser af sprogets virke har kaldt *conditionalis irrealis*, som for eksempel ytringen: « Hvis jeg var konge », hvor vi har at gøre med en type konditionalitet som ene og alene bygger på den omstændighed at udsagnet er blevet sagt og ikke har noget belæg i 'virkeligheden' (verbet 'var' er i øvrigt konjunktiv her). Det er en slags 'tankespind' som ikke desto mindre kan give anledning til en helt kontrafaktisk beretning. Hos Lacan munder dette ud i en overvejelse om *le semblant* som vi stadig har til gode at stifte nærmere bekendtskab med og få diskuteret.

Den modale, ikke-sfæriske og imprædikative struktur hvori psykoanalysen i dag funderer Freuds 'psykiske apparat', gør det muligt at overveje *proton pseudos*, og hvad deraf følger, som noget andet end lutter 'løgnagtighed' eller foregivenhed men derimod som netop den nødvendige hypotetiske forudsætning for den subjektive strukturs beståen og virke.

Anskuet på denne måde får vi et skema angående den diskursive organisering som forsøgsvist kan noteres således:

i første omgang orientere sig omkring forholdet mellem *intension* og *ekstension* ved at tænke funktionsbegrebet i en *a priori* og *a posteriori* sammenhæng. I så fald kan man definere funktionen i *intension* (med 's' for at afgrænse problematikken fra enhver psykologi) ud fra dens 'egenskab' ('gange med 2', 'dividere med 4', etc.), mens dens definition i *ekstension* er det faktuelle resultat der måtte foreligge når funktionen anvendes. Hvis jeg f.eks. antager at x 's værdi gives af en $f()$ som 'ganger med 2', vil $f(2)$ give 4, $f(3)$ give 6, etc. Vi kan dermed sondre mellem funktionen i en intensional tilstand (*umættet* kaldte Frege det) og funktionen i ekstensionel tilstand (*mættet*).

Altså: $f()$ (funktionen i intension) og $f(x)$ (funktionen i ekstension).

Vi kan også give den en begrebslig form. Vi kan f.eks. sige at en 'hund' er 'et firbenet dyr som hører til canidae-familien', hvorved vi ikke peger på nogen bestemt hund men giver en almen definition. I den forstand er 'intensionen' en begrebsdefinition. Hvis jeg derimod giver mig til at beskrive den mængde af størrelser over for hvilken den givne definition kan anvendes ('min hund', 'naboens hund', etc.), da vil jeg have givet en ekstensionel definition af det pågældende begreb. Det centrale her er at bemærke at *intensionen* og *ekstensionen* ikke overlapper hinanden. Intensionen kan ikke reduceres til ekstensionen uanset omfanget af mængden af de ekstensionelle former en funktion i intension kan give anledning til. Når ekstensionen subsumerer intensionen, har det uvægerligt en psykotiserende effekt.

Se i øvrigt det appendiks jeg har tilføjet tekstens danske udgave.

Jeg lader hypotesen indtage funktionens plads i intension for så vidt den er det punkt hvor til enhver ytring må vende tilbage, for at genoptage sin troværdighed. Derfra holdes tre forskellige ekstensionelle modi (der altså følger akserne R, I og S) i hævd, som jeg henholdsvis, i dette tilfælde, omtaler som *antagelse* (eftersom den vedrører brugen af et tabt objekt), *fiktion* (fordi den angår det virtuelle rum hvor sekundærnarcissismen finder sin plads) og *formodning* (som muligheds potentialitet).

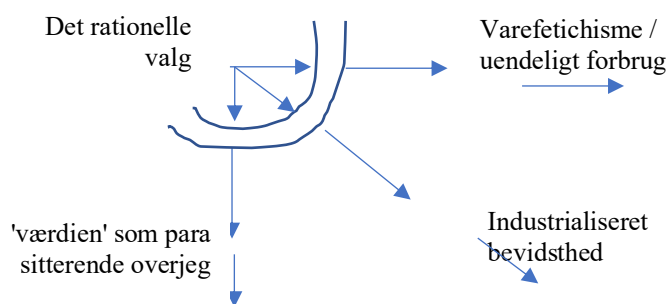
Betegnelserne kan diskuteres og dispositionen af termerne ligeså, men jeg fastholder at strukturen for det hypotetiske tematiseres af en problematik der svarer til den opstilling jeg her fremlægger. Det afgørende er imidlertid at disse ekstensioner forbliver inden for en grænse (så de ikke reduceres til lutter fakticitet, fastfrysninger, fikseringer) i og med deres vedvarende dekonstruktion takket været funktionens/hypotesens indvirkning. Det er, med andre ord, dialektikken mellem intensionen og ekstensionerne der muliggør at fiktionen, som er det forhold jeg her interesserer mig for, ikke går over til at antage en hallucinatorisk form. En fiktion der bygger på en dekonstruktion der kalder på intensionen, understøtter subjektiviteten. En fiktion der ikke gør det kan kun håndhæve en vrangforestilling.

Sådanne forhold interesserer os fordi kapitalismen, og især i dens neo-liberalistiske udgave, karakteriseres, som sagt, af netop annulleringer af det hypotetiske (som *conditionalis irrealis*), for i stedet at promovere en spekulativ fikcionalitet. Og jeg gentager: en spekulation⁴ der forhindrer hypotesen i at udføre sin fornemste opgave: at være mulighedsbetingelse for at en funktion kan komme i stand i intension. Thi funktionen findes ikke som sådan, har ingen substans (derfor dens radikalt anti-ontologiske karakter), kan ikke gøres gældende som andet end en formodet grundantagelse.

Når spekulatøren tager over og spærrer vejen fra og til hypotesen er det subjektiviteten der lider herunder. For en sådan fikcionalitet fordrer intet subjekt, den producerer blot en uendelig iteration som til syvende og sidst kun annullerer subjektet.

Fire forhold må, efter min mening, studeres i denne forbindelse, forhold som er bærende for det neo-liberale regime: 1) postulatet om 'det rationelle valg', 2) varefetichismens natur, 3) værdiens tilsyneladende selvstændiggørelse og 4) bevidstheden som industriel vare.

Dertil til kommer en undersøgelse af den spærring som forbindelsen mellem intensionen og ekstensionerne udsættes for (og som giver indretningen dens psykotiserende form), med ekstensionernes uafsladelige hang til fakticitet idet de mister forbindelsen med deres intensionelle grund.

⁴ Som vi da nu kan definere nærmere som en ekstensionel fiksering der fastlåser funktionen i en prædikativ form.

Disse studier vil præcisere arten af den omfattende proletarisering som neoliberalismen lukker subjektet inde i, for det er i hvert fald sikkert at det mentale snylteværk som neoliberalismen benytter sig af⁵, betales af den enkelte med tabet af subjektiv tid.

Det skyldes den grundlæggende spekulative praksis som finanskapitalismen har lukket sig inde i, med transaktioner der foregår øjeblikkeligt *hic et nunc*, som kun lader sig gøre i kraft af hypotekære lån foretaget ud fra formodningen om en gevinst som det hævdes fremtiden vil bringe med sig; en gevinst som man i øvrigt udmærket ved aldrig vil opnå, men hvis formodning⁶ gør det muligt at gentage indsatsen på ny ved hjælp af nye lån, som på deres side, etc. Denne fremgangsmåde perverterer dialektikken i udvekslingens subjektiverende struktur, da den introducerer en spærring på den (for dialektikken) nødvendige tilbagekomst over intensi- onen. Hvilket 'løses' ved at insistere på den rene og skære iterative gentagelse af en falsk hy- potese (fremtiden er jo allerede brugt op), som mulig (falsk) udvej. En sådan afdrift forøger kun fakticiteterne yderligere.

At studere følgerne af en sådan misgerning bidrager i øvrigt til en afprøvning af vores be- greber.

*

Det foregående peger på det som efter min mening er problemets kerne: den *morbide rationa- litet* der fordrer den spekulative ide om anticipation, som kapitalismen bygger på. Når jeg siger « anticipation » sætter jeg selvsagt på tapetet alt hvad vi i de senere år har diskuteret omkring « dynamiske », « anticipative » og « komplekse systemer » i det hele taget⁷. For begge dele kan ikke være rigtige — enten har « kapitalismen » (dvs. den særlige brug af den diskursive struktur som dette økonomiske system praktiserer) ret i sin spekulative tilgang til 'anticipatio- nen', eller også er det « os » (dvs. de psykoanalytikere vi er), der har fat i den lange ende. Men i så fald må det jo påvises. Hvilket dette seminar-forløb vil give sig som opgave at løse.

I den forstand drejer det sig for mig at se om at genoptage det gamle stående spørgsmål som vi endnu ikke har løst på tilfredsstillende vis: nemlig forholdet mellem *fantasme* og *diskurs*.

Den aktuelle situation berører os, det er ganske vist. Ikke nødvendigvis pga. dens aktualitet, men fordi den er så sammensat (dette afhænger jo helt af det fantasme, hvormed man griber spørgsmålet an). For vi står på en måde over for en slags vulkanudbrud, hvor én ting er dets omkostninger, etc., og noget helt andet de strukturelle forhold dette åbenbarer for os.

Jeg tror at disse forhold vil vare ved resten af vores liv og endnu længere. Vi befinder os virkelig på en enestående udgravningsplads, hvor vi finder problemstillinger som angår både tekniske, politiske, historiske, filosofiske, epistemologiske, etiske, kulturelle, samfundsmæs- sige ... og mange andre forhold endnu ... som venter på at blive formuleret overhovedet. Alt sammen problematikker som kalder på nye begreber og perspektiver, som psykoanalysen, fra sit sted, også kan bidrage med. Herunder med hensyn til produktionen *af en imprædikativ vi- denskabelighed*, hvis nødvendighed lader sig mærke med større og større kraft.

Og her har psykoanalysen sit ord at skulle have sagt, for « alt det dér » er en sag der angår *signifikansen*, dvs. indvirkningen af den funktion der understøtter betydningsdannelsen. Såle- des kernen i det problem vi har med at gøre. Som kræver en forklaring fra vores side.

Programmet er jo i virkeligheden ret omfattende og kalder på mange overvejelser. I den hen- seende må vi vel bl.a. vende tilbage til de spørgsmål som "Talens og sprogets funktion og felt" fører os frem til. Især når vi anskuer dem på baggrund af de problemer som den såkaldte

⁵ Jvf bl.a. Shoshana Zuboff's *Overvågningskapitalismens tidsalder*, Informations Forlag, 2019.

⁶ Eller rettere: spekulation, i egentlig forstand.

⁷ Jf. bl.a. overvejelserne derom ved den Psykoanalytiske Biennale i Berlin sidste år.

kapitalistiske ”diskurs” (som efter min mening ikke er en diskurs) og dens ideologiske (jeg mener perverse) brug af bogstavet, rejser. Den eufemistiske brug af talen kan være et spørgsmål, vi må tage i betragtning, f.eks. Men derudover må vi også beskæftige os med 'de finansielle miljøer's brug af de såkaldte formelle « redskaber » (herunder fraktal- og kaosteoriene), i deres højtravende spekulationer.

Personligt – og eftersom jeg mener, at alle disse sager vedrører diskursive forhold, dvs. en signifikantmæssig sammenhæng som også berører bogstavets littoralitet – interesserer jeg mig for tiden for de såkaldte ”grænsetilstande” i historien, hvor indføringen eller fjernelsen af visse signifikanter, som det f.eks. skete i og med indførelsen af kristendommen i Skandinavien, ændrer på subjektiveringsbetingelserne (det gør et stort indtryk på mig når Freud siger, at protestantismen er det fortrængtes genkomst). Keld Zeruneith har lavet et kolossalt arbejde derom (han interesserer sig for « overgangshistorien »). Måske må vi omkring studiet af sådanne hændelser, for virkelig at forstå hvorfor ideen om at lægge værditeorien til side gør os så perplekse. Det siger noget om kapitalismens ideologiske force.

*

APPENDIKS VEDRØRENDE INTENSION OG EKSTENSION I PSYKOANALYSEN.

Argumentationen i den forudgående tekst tager udgangspunkt i Lacans anvendelse af termerne 'intension' og 'ekstension' i sine overvejelser,⁸ og teksten tager dem for givet. I en fransk psykoanalytisk sammenhæng kan det gå, men det behøver ikke være tilfældet i Danmark. Jeg tilføjer her derfor en udvidet note for at angive nogle af de spørgsmål der er på færde. Når man således er fortrolig med sådanne forhold, er det nemmere at følge med i den problematik jeg her rejser om forskelen mellem 'fiktion' og 'spekulation'.

Til forskel fra Newton kunne Freud ikke sige « *hypotheses non fingo* », selv om hans positivisme gerne ville have det. Vi kan til gengæld takke den samme positivisme for at have tvunget ham, Freud, til at indse, at sjælelivet ikke kan bestå uden hypoteser. Det er dét, han mener, når han indrømmer at han ikke længere kan stole på sine *Neurotica* (dvs. hans 'forførelsesteori', som var en 'traumeteori' af kognitivistisk tilsnit⁹ — jf. hans brev til Fliess den 21. september 1897). for hvis han havde opretholdt den ville det have frataget Ødipuskomplekset (som han havde opdaget i sine patienters beretninger samt i analysen af sine egne drømme efter hans fars død i oktober 1896), dets gyldighed. Som så mange gange før og efter¹⁰ stod Freud over for et valg: enten tilskrives neurosen en kognitiv brist eller også beretter den om sjælelivets fantasmatiske grundlag. Freud siger på en måde at begge dele er gældende: forførelsesfantasierne bundet i fantasmatiske (dvs. ubevidste ødipale) forhold. Bemærk i øvrigt at Freud giver afkald på sin egen teori for så meget desto mere at kunne give plads til studiet af den teori som patienten efterlever.

⁸ F.eks. eksplicit i teksten om « Grundlæggelsesakt » fra 1964 samt « Forslag af den 9. oktober 1967 » (findes i *Autres écrits* fra 2001). De er implicite i hans tankegang fra ganske tidligt (det drejer sig trods alt om forholdet mellem det *latente* og *manifeste* i Freuds terminologi).

⁹ En hændelse der glemmes og som dog huskes idet den gentages, men nu med 'forståelse', altså bevidsthed.

¹⁰ F.eks. i forbindelse med hysterien, hvor han hverken giver køb på neurologiens lærdom eller på de hysteriske lammelsers virkelighed.

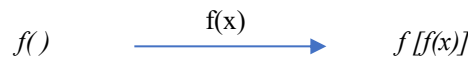
Altså:

Hvilket, idet vi bruger Frege, svarer til forholdet mellem en funktion i intension og i ekstension:

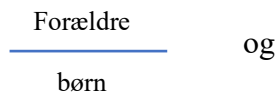
Eller mere præcist:

Idet pilen \longrightarrow på ingen måde noterer en implikation (det gør den heller ikke hos Frege for så vidt) men en ikke-sfærisk relation , som er mere i overensstemmelse¹¹ med de problemer Freud beskæftiger sig med.

Hvilket Ødipuskomplekset tematiserer og som desuden kræver at flere ekstensionaliteter (Frege holder sig til én) opererer samtidigt for at kunne virke; dvs. for at kunne få fat i de to grundlæggende sondringer som dette kompleks forventes at indføre:

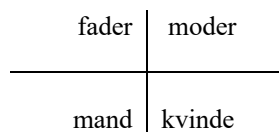
a) generationernes forskel.

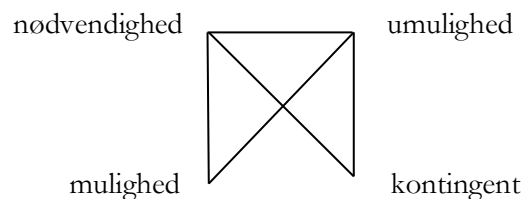
b) kønsforskelse

dvs.

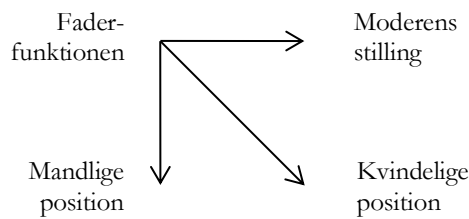

Når man således opstiller den ødipale problematik inden for rammerne af den modale firkant (hvilket vi godt kan gøre, af grunde vi ikke skal tage os af her),

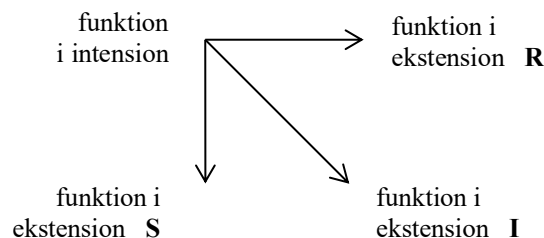

¹¹ Ifølge Lacan, som lader "møbiusbåndet" anskueliggøre det særegne ved dens struktur.

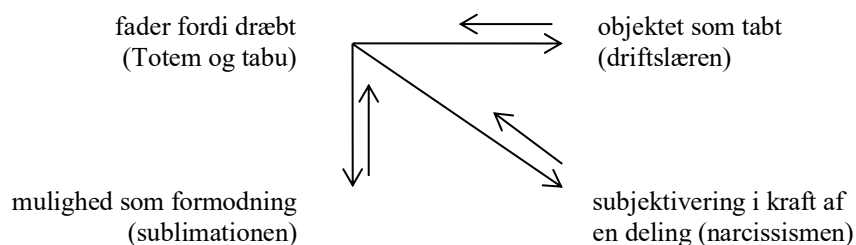
er det tydeligere at anskue hvordan Freud gjorde brug af en skematisme, hvor der med afsats i faderfunktionen (kastrationen) udgår i hvert fald tre forskellige ekstensionelle værdier:

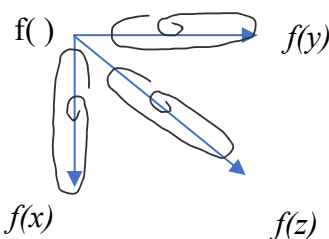
Den struktur som dermed kommer for dagen svarer, i Lacans terminologi, til sammenspiilet mellem det reelle, det symbolske og det imaginære, i et forhold der omfatter intensionelle og ekstensionelle momenter

Ødipuskomplekset bliver da til en problematik der omfatter i hvert fald f.eks. følgende fire spørgsmål (som jeg her henviser til for at anskueliggøre tankegangen i en freudiansk sammenhæng).

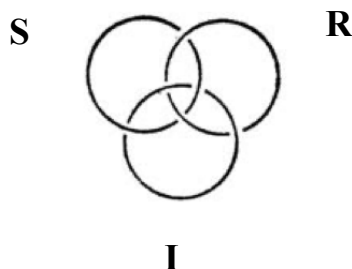

Væsentligt i denne forbindelse er det imidlertid, at ekstensionerne ikke får lov til at fortsætte ud ad deres tangent i en uendelighed, men altid må 'vende tilbage til' funktionen i intension ifølge en rytmik som definerer den enkeltes sjælelige økonomi. At ekstensionerne er dynamiske, vil derfor sige at de ikke fastlåses i en bestemt værdi, men netop fornyes i kraft af deres genaktivering af intensionens forrang som hypotese. Eller sagt på en anden måde: ekstensionerne 'husker' det værdiforløb (Frege) de kommer fra, fordi de er organiseret på møbisk vis. På denne måde 'bøjer' de sig for det 'tomme' der definerer funktionen i intension¹², grundlaget for de former ekstensionerne kan have.

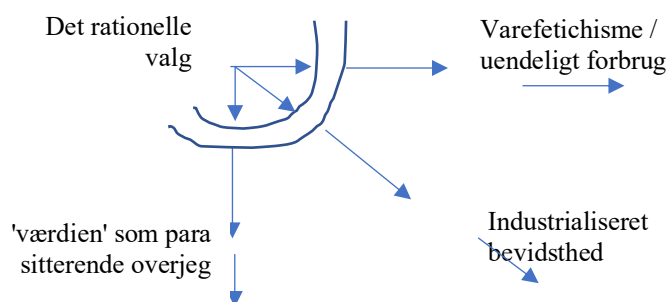
¹² Jf. tidligere omtalte 'umættet' og 'mættet' tilstand som funktionen kan indtage.

Det er i øvrigt på denne måde at den borromæiske opstilling Lacan benytter sig af, for at tænke forbindelserne mellem det imaginære, det symbolske og det reelle, må læses.

Med disse bemærkninger kan vi vende tilbage til den franske tekst, hvor jeg anså disse forhold for givne. Den tese jeg lige nu forfægter (og som vil være til diskussion i det kommende år) kan nu forelægges på lapidarisk vis: at det særlige ved neoliberalismen består i dens undergravning af hypotesen i intension, for i stedet at forfægte en ekstensiv fiktion som, fordi den ikke har nogen forankring i funktionens intentionelle modus, kun kan fremstå og udfolde sig som en vrangforestilling. Dette har bl.a. som konsekvens en ødelæggelse af tidsdimensionen med de både sociale og subjektive følger vi i dag konstaterer.

En mulig skematisk fremstilling er hvad jeg har forsøgt mig i hovedteksten. Nemlig:

Dvs. en situation hvor ekstensionaliteterne løber løbsk i lutter fakticitet som følge af en spærring af adgangen til det intensionelle. Hvilket er årsagen til den psykotiserende tilstand tidsløsheden afstedkommer.